

מי שמתו פרק שלישי ברכות

כא

עין משפט
נר מצוה

לר אמוי פ"ב מהלכות
ק"ש הלכה יג סמג
עשין יק עוס"ע או"ח
סומן סו :
לר ב ג מו"י פ"י מהל'
תפלה הלכה ו סמג
עשין יק עוס"ע או"ח
סומן ק סעיף א :
לר ד מו"י פ"א מהלכות
תפלה הלכה ט סמג
עשין יק עוס"ע או"ח
סומן ק סעיף א :

[עשין תוס' סוטה לב:
ד"ה ורבי]

גליון השנים

גמ' אלו חזון וקרא
ע"י דרכיו יונה נעיל
פ"ב י"א ד"ה בחמני
שם מ"ט ק"ש דרכין
ע"י כ"ק פו ע"א תוס'
ד"ה וכן היה ר"י פטרו
מכל המצות האמורות
במורה ובסוטה לב
ע"כ תוס' ד"ה ורבי
ובמנחות מג פ"ב תוס'
ד"ה ואזו : רש"י
ח"ק : תוס' ד"ה ור'
שלא מצינו : וכו' וכן
בב"מ פה ע"ב ועשין
קדושין טו ע"ב תוס' ד"ה
ח"ק : תוס' ד"ה ור'
כו' אלך ודאי התפלה
ע"י לקמן כט ע"א תוס'
ד"ה משני :

[עשין תוס' סוטה לב ע"ב
ד"ה ורבי תוס' מנחות
מג ע"ב ד"ה ואזו]

והרי תפלה דדבר שהצבור עוסקין בו ותנן
בגוה דדבר שהצבור עוסקין בו וקטני אינו מברך לפני
כו' וי"ל משום רבותא דתפלה פריך מנייה ח"ע דתפלה מעומד
וגרסה לכל שאין זה עומד כמותם אפילו הכי אמרינן אם לא התחיל
לא יתחיל. וא"ת כיון דלא ידע מעמא

דבסמוך יקשה גם לרבינא מה לי
ק"ש וברכת המזון יותר מתפלה וי"ל
דלרבינא ניהא כיון דההוא כדבור
דמי יס להלכיו בק"ש וברכת המזון
שהם מדאורייתא יותר מתפלה דרבנן
אכל לרב חסדא כיון דההוא אינו
כלום רק שלא יהא יושב ובטל מה לי
ק"ש מה לי תפלה: דהא אי לא התחיל
לא יתחיל. וא"ת אימא דכדבור קאמר
הא בההוא שפיר דמי וי"ל דמשמע
דלא יתחיל אפי' בההוא מדלא קאמר
יקר בדבור או יהיה דכאריכות :

הכי גרסי' אלא ק"ש וברכת המזון
דאורייתא ותפלה דרבנן ולא
גרסינן מדיי בתר הכי עד אמר רב
יהודה אמר רב. ופ' הקונטרס ק"ש
דאורייתא כיון שאינו אומר אמת
וי"ז כדפי' במתניתין ויש ספרים
גורסים ק"ש דרבנן הוא. ומשני אלא
ק"ש אית בה מלכות שמים וברכת
המזון דאורייתא ותפלה דרבנן וכן
הגירסא בפ"ה וקשה דבמתניתין פ'
דק"ש דאורייתא לכולי עלמא כיון שלא
אמר אמת וי"ז דבהכי מיירי מתניתין
וגם יש ספרים גורסים שאני תפלה
דלית בה מלכות שמים והרי ברכת
המזון דלית בה מלכות שמים ותנן על
המזון מברך לאחריו וכו' אלא היינו
מעמא דק"ש אית בה מלכות שמים
וברכת המזון דאורייתא ותפלה דרבנן
וגם על גירסא זו קשה כדפירש' :

ספק לא אמר אמת וי"ז חור.
ותימה הא ע"כ לר"ך לומר
שהוא מסופק גם מק"ש שאם היה
ברור לו מק"ש וספק מאמת וי"ז לא
יהיה מן התורה כיון שהוכיח יציאת
מזרים בק"ש ואם כן הואיל ומסופק
משניהם יחזור לק"ש דלית בה תרתי
מלכות שמים ויציאת מזרים דהכי
עדיף מלומר אמת וי"ז דליכא אלא
חדא כדאמר בסמוך גבי מתני'.
ואומר ר"י דודאי מתני' גבי בעל קרי
שידעטו בו שלא אמר ק"ש ולא אמת
וי"ז כלל ואנו רואים להחריז לו הלכך
טוב הוא יותר שיאמר ק"ש דליכא
תרתי אלא הכא שהוא ספק אם אמר
אמת וי"ז ומספקא ליה אם אמר
שיאמר אמת וי"ז מלומר ק"ש
דכשיאמר אמת וי"ז שמה יש לחלוק
שקן הכל דאם קרא כבר אמת וי"ז
גם קרא ק"ש כבר דמסתמא התפלה
כדרך תפלה ק"ש ואח"כ אמת וי"ז
וי"ל ידי שתייהן וכי נמי תימא דלא

אמר כבר שתייהן מ"מ שמה אמר ק"ש ולא אמר אמת וי"ז שזו יכול להיות ועתה כשיאמר אמת וי"ז נמאץ שהעלים הכל וכי תימא
שמה לא קרא לא זה ולא זה כיון דספקא הוא כולי האי לא אטרחתו רבנן לחזור שניהם אכל אם יאמר ק"ש אין זו תקנה גמורה כל כך
דשמה קרא ק"ש אחרת ולא י"א כלל כמה שעושה עתה ואם ברור שלא אמר כבר ק"ש אם כן לא אמר נמי אמת וי"ז שאין רגילות לומר
אמת וי"ז בלא ק"ש ואם כן כשיאמר מעתה ק"ש לא תקן כלל ולא י"א מדי ספקו עוד אמר הר"ד שמעון דמיירי שפי' שאינו מסופק
אלא מאמת וי"ז אכל ברור הוא שקרא ק"ש ואפילו הכי הוי אמת וי"ז דאורייתא שר"ל ספק לא אמר אמת וי"ז עס פרשת לויית
שמוספק אי לא אמר לא פרשה לויית ולא אמת וי"ז ואם כן לא הוכיח כלל יציאת מזרים וכו' מילתא דליציאת מזרים קרי ליה אמת
וי"ז לפי דמסע אמת וי"ז הוי משום יציאת מזרים והלכך הוי פרשת לויית בכלל אמת וי"ז: **ההוא** בדברי תורה כתיב. והא

דאמרינן לעיל בפרק קמא (דף ג.) בערב משום דכתיב ובשכבך אסמכתא בעלמא הוא* :
ורבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום וכו' דאמר ר' יהודה אמר רב יוחנן ודוקא בספק התפלה לא *תדע
דהא מסתמא לא פליג אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל בסמוך וגומר שהתפלל פוסק וכו' וכן אם יכול לחדש דבר בתפלתו :

אלא יקרא. כל ברכה וברכה: דלית בה מלכות שמים. אין מלך
העולם בברכות של י"ח: ה"ג והרי ברכת המזון לפנייה דלית בה
מלכות שמים כו'. לישנא אחרינא שאני תפלה דלית בה מלכות שמים.
קבלת מלכות שמים כדאיתא בק"ש שמקבל עליו את השם לאדון ולמלך
מיוחד ולהאי לישנא גרסינן והרי תורה אור

ברכת המזון לאחריו דלית בה מלכות
שמים ולשון זה נראה שהוא עיקר
דממשני ליה אלא ק"ש וברכת המזון
דאורייתא והאי בלאחריו עסקין ואי
ללישנא קמא הא לא איירי בברכת
המזון לאחריו בדאחשקפיה דלהדרי
שלמודא עילוייה אלא ק"ש וברכת המזון
דאורייתא כו'. ואית דגרסי הכא
בשון קשיא ק"ש דרבנן היא אלא
ק"ש דלית בה מלכות שמים וברכת
המזון דאורייתא לאפוקי תפלה דרבנן
ואין בה מלכות שמים למאן דגרס הכי
מפרשין לקמן בשכבך ובקומך
בדברי תורה כתיב: כי שם ה' אקרא

כשנא משה לפתוח בדברי שירה אמר
לשם ישראל אני אברך תחלה ואחם
ענו אחרי אמר כי שם ה' אקרא
בברכה אחם הבו גודל לאלהינו בחמן
הכי מפרשי לה במסכת יומא (דף לז.) :
שאינו טעון לפניו. *כלומר שלא
מצינו לו מקרא מפורש לברך לפניו :
טעון לאחריו. כדכתיב ואכלת ושבעת
וברכת: תורה שטעונה לפנייה.
כדאמרין: איכא למפרך. בתרתייהו
כשאתה בא ללמוד תורה מן המזון
איכא למפרך מה למזון שכן נהנה
וכשאתה בא ללמוד מזון מן התורה
איכא למפרך מה לתורה שכן חיי

העולם הבא: ק"ש דרבנן. לקמן
פריך לה: אמת וי"ז דאורייתא היא.
שמוכר בה יציאת מזרים דחויבא
דאורייתא היא דכתיב למשן תזכר את
יום לאתך מאתן מזרים (דברים מ.) :
דלית בה תרתי. יציאת מזרים ומלכות
שמים: חזר וקורא ק"ש. קסבר ק"ש
דאורייתא היא: ולואי שיתפלל אדם
כל היום. בהלכות גדולות פסק הלכה
כרבי יוחנן בספק והלכה כשמואל
בדלף התפלה: מהו שיגמרו. את
הברכה אם נזכר בחמני הברכה
באחת מן הברכות שטעונה יחיד ויחיד.
כשהתפלל תחלה היה יחיד וכשכב
שהתפלל והתחיל להתפלל היה ביחיד:
או

ומתפלל ורבי יוחנן אמר *ולואי שיתפלל אדם כל היום כולי: ואמר רב יהודה
אמר שמואל יהיה עומד בתפלה וגומר שהתפלל פוסק ואפילו באמצע ברכה
אינו והאמר רב נחמן כי הוינן בי רבה בר אבוב בען מיניה הני בני כי רב
דמעו ומדברי דחול בשבת מהו שיגמרו ואמר לן גומרינן כל אותה ברכה
הכי השתא התם גברא בר חיובא הוא ורבנן הוא דלא אטרחתו משום כבוד
שבת אבל הכא הא צלי ליה: ואמר רב יהודה אמר שמואל היתפלל ונכנס
לביהכ"נ ומצא צבור שמתפללין אם יכול לחדש בה דבר יחזור ויתפלל
ואם לאו אל יחזור ויתפלל וצריכא דאי אשמעינן קמיתא ה"מ יחיד ויחיד
או

אמר כבר שתייהן מ"מ שמה אמר ק"ש ולא אמר אמת וי"ז שזו יכול להיות ועתה כשיאמר אמת וי"ז נמאץ שהעלים הכל וכי תימא
שמה לא קרא לא זה ולא זה כיון דספקא הוא כולי האי לא אטרחתו רבנן לחזור שניהם אכל אם יאמר ק"ש אין זו תקנה גמורה כל כך
דשמה קרא ק"ש אחרת ולא י"א כלל כמה שעושה עתה ואם ברור שלא אמר כבר ק"ש אם כן לא אמר נמי אמת וי"ז שאין רגילות לומר
אמת וי"ז בלא ק"ש ואם כן כשיאמר מעתה ק"ש לא תקן כלל ולא י"א מדי ספקו עוד אמר הר"ד שמעון דמיירי שפי' שאינו מסופק
אלא מאמת וי"ז אכל ברור הוא שקרא ק"ש ואפילו הכי הוי אמת וי"ז דאורייתא שר"ל ספק לא אמר אמת וי"ז עס פרשת לויית
שמוספק אי לא אמר לא פרשה לויית ולא אמת וי"ז ואם כן לא הוכיח כלל יציאת מזרים וכו' מילתא דליציאת מזרים קרי ליה אמת
וי"ז לפי דמסע אמת וי"ז הוי משום יציאת מזרים והלכך הוי פרשת לויית בכלל אמת וי"ז: **ההוא** בדברי תורה כתיב. והא

לקמן דף כג:

מכילתא דר"י
פ' כה וקמן
דף מח ע"ב

הגהות
הב"ח
(א) גמ' אמר
ר' יהודה אמר
רב מנין
לברכת המזון:
(ב) שם מה
למזון. ל"ב
עשין לקמן בפ'
שליש שאלו
פ"ק דף קכ :

[ע"כ רב
יחזיקא אמר
שמואל וכן
איתא ברי"ק
וכנ"ל ע']

ספחים דף נד:

[ורבי תוס'
לקמן כט.
ד"ה משני]